

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA
DĖL VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS „SHOOTING CLUB LT“ SKUNDO NR. 5D-2026/2.18-842
PRIEŠ
APLINKOS APSAUGOS DEPARTAMENTĄ
PRIE APLINKOS MINISTERIJOS

2026-10-06 Nr. PA-133
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Seimo kontrolierius gavo VŠĮ „Shooting Club LT“ (toliau – Pareiškėja arba Įmonė) interesams atstovaujančio X (toliau – Pareiškėjos atstovas) skundą dėl Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos (toliau – Departamentas arba AAD) pareigūnų veiksmų (neveikimo), kai Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriui priimant privalomąjį nurodymą, kuriuo buvo nurodyta sustabdyti Įmonės eksploatuojamos šaudyklos veiklą, skundžiamos institucijos pareigūnai galimai nesivadovavo gero administravimo, proporcingumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principais (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjos atstovas Skunde nurodo:

2.1. Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriaus pareigūnai 2025 m. gruodžio 16 d. pradėjo neplaninį Pareiškėjos patikrinimą. Atlikto patikrinimo pagrindu Pareiškėjai 2026 m. balandžio 21 d. buvo surašytas privalomasis nurodymas Nr. PN-226 (toliau – Privalomasis nurodymas), kuriuo buvo nurodyta sustabdyti VŠĮ „Shooting Club LT“ eksploatuojamos šaudyklos, esančios <...>, veiklą, kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PŪV atranka dėl PAV) ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas (toliau – PAV).

2.2. Įmonė veiklą vykdo jau 16 metų, o Pareiškėja iki šiol nebuvo gavusi jokių Departamento ar Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – Agentūra) įpareigojimų dėl privalomų PAV procedūrų atlikimo. Privalomasis nurodymas Įmonei surašytas vadovaujantis Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo (toliau – AAVPĮ) 20 straipsnio 1 dalies 11 punktu, įsigaliojusiu nuo 2026 m. sausio 12 d., kuriuo panaikinta galimybė skundžiamai institucijai nustatyti terminą pažeidimui pašalinti nestabdant veiklos.

2.3. Pareiškėja 2026 m. balandžio 28 d. kreipėsi į Departamentą, prašydama Privalomąjį nurodymą pripažinti netekusiu galios arba jį pakeisti iš dalies, tačiau Įmonės skundas nebuvo tenkintas ir Privalomasis nurodymas paliktas nepakeistas.

2.4. Dėl Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriaus Pareiškėjai duoto Privalomojo nurodymo sustabdyti veiklą Įmonė patiria didelius finansinius nuostolius ir negali vykdyti tretiesiems asmenims duotų įsipareigojimų dėl mokymų vykdymo.

3. Pareiškėjos atstovas kartu su Skundu Seimo kontrolieriui pateikė ir kitą tyrimui reikšmingą informaciją (1 priedas).

TYRIMO IŠVADOS

4. Dėl Pareiškėjos atstovo Skunde nurodytų aplinkybių Seimo kontrolierius, atlikdamas Skundo tyrimą, su paklausimais kreipėsi į Departamentą, Agentūrą ir Aplinkos ministeriją (2 priedas).

5. Departamentas, Agentūra ir Aplinkos ministerija pateikė Seimo kontrolieriui paaiškinimus ir dokumentus, susijusius su Pareiškėjos Skunde nurodytomis aplinkybėmis (2 priedas).

6. Tyrimui aktualus teisinis reguliavimas, įtvirtintas Seimo kontrolierių įstatyme, Viešojo administravimo įstatyme, Aplinkos apsaugos įstatyme, Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatyme ir Teisėkūros pagrindų įstatyme, pateikiamas šios pažymos 3 priede, o Konstitucinio Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo formuojama teismų praktika – 4 priede.

7. Atsižvelgiant į Pareiškėjos atstovo Skundo turinį ir tyrimo metu nustatytas aplinkybes, tyrimo išvados pateikiamos atskirai pagal šias dalis:

7.1. dėl Departamento tarnautojų galimai netinkamų veiksmų (sprendimų) priimant Privalomąjį nurodymą;

7.2. dėl galimai netinkamo galiojančio teisinio reguliavimo ir poreikio jį keisti.

Dėl Departamento tarnautojų galimai netinkamų veiksmų (sprendimų) priimant Privalomąjį nurodymą

8. Pareiškėjos atstovas Skunde kelia klausimą dėl Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriaus Pareiškėjai duoto Privalomojo nurodymo, kuriuo buvo nurodyta sustabdyti Įmonės eksploatuojamos šaudyklos veiklą, kol bus atlikta PŪV atranka dėl PAV ir (ar) PAV, taip pat dėl Departamento 2026 m. gegužės 13 d. sprendimo Nr. AD5-10171, kuriuo Pareiškėjos skundas dėl Privalomojo nurodymo panaikinimo arba pakeitimo buvo atmestas (1 priedo 1.1, 1.4–1.5, 2.2–2.3 papunkčiai).

Šių administracinių sprendimų vertinimas Pareiškėjai buvo aktualus, nes Privalomuoju nurodymu jai buvo nurodyta sustabdyti šaudyklos veiklą, o dėl veiklos sustabdymo, kaip nurodoma Skunde, Įmonė patyrė didelius finansinius nuostolius ir nebegalėjo vykdyti tretiesiems asmenims duotų įsipareigojimų dėl mokymų vykdymo. Pareiškėja, nesutikdama su tokiais pasekmėmis, kreipėsi į Departamentą, prašydama Privalomąjį nurodymą pripažinti netekusiu galios arba jį pakeisti, tačiau Departamento 2026 m. gegužės 13 d. sprendimu jos skundas buvo atmestas, o Privalomasis nurodymas paliktas nepakeistas.

Pažymėtina, kad Seimo kontrolierių veiklos tikslas – ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, ir prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms (3 priedo 1 punktas). Tačiau Seimo kontrolieriams įstatymu suteikti įgaliojimai nesuteikia teisės perimti viešojo administravimo subjektams priskirtų funkcijų, spręsti administracinius ginčus ar klausimus, priskirtus administracinių teismų kompetencijai.

Seimo kontrolierius, vykdydamas jam suteiktus įgaliojimus, negali pakeisti kompetentingo viešojo administravimo subjekto ir išspręsti klausimo, kurį pagal įstatymus

turi nagrinėti atitinkama institucija. Seimo kontrolieriui taip pat nesuteikti įgaliojimai panaikinti ar pakeisti Departamento arba jo teritorinio padalinio pagal kompetenciją priimtus administracinius sprendimus, įpareigoti Departamento pareigūnus priimti kitokio turinio administracinį sprendimą ar iš naujo spręsti klausimą konkrečiu Seimo kontrolieriaus nurodytu būdu.

Atsižvelgiant į tai, Seimo kontrolierius šio tyrimo metu nevertina, ar Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriaus Privalomasis nurodymas ir Departamento 2026 m. gegužės 13 d. sprendimas, kuriuo šis Privalomasis nurodymas paliktas nepakeistas, yra teisėti ir pagrįsti tokiu mastu, koku toks vertinimas reikštų administracinio ginčo išsprendimą, faktinių aplinkybių, reikšmingų šių administracinių sprendimų teisėtumui, nustatymą ir galutinę išvadą dėl pagrindo minėtus administracinius sprendimus panaikinti arba pakeisti.

9. Nagrinėjamu atveju aktualu tai, kad aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą vykdo Departamentas, kuriam teisės aktuose nustatytos atitinkamos funkcijos aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje. Viena iš Departamento taikomų priemonių vykdamas aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą yra privalomųjų nurodymų teikimas.

Tyrimo metu nustatyta, kad Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyrius, įvertinęs patikrinimo metu surinktą informaciją, Agentūros pateiktą informaciją bei specialistų nuomonę, konstatavo, kad Įmonės eksploatuojamai šaudyklai nebuvo atliktos, Departamento vertinimu, privalomos PAV procedūros. Atsižvelgdamas į tai, Departamentas Pareiškėjai davė Privalomąjį nurodymą sustabdyti veiklą, kol bus atlikta PŪV atranka dėl PAV ir (ar) PAV (1 priedo 2.1–2.2 papunkčiai).

Pareiškėja su tokiu administraciniu sprendimu nesutiko ir kreipėsi į Departamentą, prašydama Privalomąjį nurodymą pripažinti netekusiu galios arba jį pakeisti. Departamentas Pareiškėjos skundo netenkino ir Privalomąjį nurodymą paliko nepakeistą (1 priedo 2.3 punktis).

Taigi Pareiškėjos nesutikimas su Privalomuoju nurodymu ir Departamento sprendimu pagal savo esmę yra ginčas dėl viešojo administravimo subjekto priimtų administracinių sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo. Tokio pobūdžio administracinių ginčų Seimo kontrolieriai nesprendžia.

Šiame kontekste reikšminga Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje formuojama nuostata, kad viešojo administravimo subjektų veikla yra saistoma teisės ir kad viešojo administravimo institucijos turi veikti neperžengdamos teisės aktuose joms nustatytos kompetencijos ribų. Viešojo administravimo subjektui nėra leidžiama savo nuožiūra išplėsti jam teisės aktais suteiktų įgaliojimų; priešingu atveju toks veikimas galėtų būti vertinamas kaip veikimas *ultra vires* (4 priedo 6, 7 punktai).

Ši nuostata nagrinėjamu atveju yra reikšminga todėl, kad Departamentas tyrimo metu nuosekliai laikėsi pozicijos, jog pagal galiojantį AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punktą, nustačius AAĮ 15¹ straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytos ūkinės veiklos vykdymą, privaloma duoti privalomąjį nurodymą sustabdyti tokią ūkinę veiklą, kol bus atlikta PŪV atranka dėl PAV ir (ar) PAV. Kitų alternatyvių poveikio priemonių ši norma nenustato. Departamentas taip pat nurodė, kad jo pareigūnai tokiu atveju neturi galimybės pasirinkti švelnesnės poveikio priemonės (2 priedo 2.1–2.4 papunkčiai).

AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte iš tiesų nustatyta, kad, nustačius AAĮ 15¹ straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytos ūkinės veiklos vykdymą, duodamas privalomasis nurodymas sustabdyti šią ūkinę veiklą, kol bus atlikta PŪV atranka dėl PAV ir (ar) PAV (3 priedo 4 punktas).

Taigi Departamento pareigūnai, nustatę įstatyme nurodytas aplinkybes, turėjo taikyti įstatyme nustatytą poveikio priemonę. Jie neturėjo teisės savo nuožiūra pasirinkti kitos, švelnesnės poveikio priemonės, nes tokios galimybės galiojantis įstatymas nenumatė. Todėl negalima konstatuoti, kad Departamento pareigūnai netinkamai veikė vien dėl to, kad, taikydami galiojantį teisinį reguliavimą, nepasirinko kitokios poveikio priemonės. Klausimas,

ar pats toks imperatyvus teisinis reguliavimas yra tinkamas ir proporcingas, yra atskiras ir nagrinėjamas kitoje šios pažymos dalyje.

10. Tyrimo metu buvo analizuojama, ar Departamentas, nagrinėdamas Pareiškėjos skundą dėl Privalomojo nurodymo, pagrįstai netaikė AAVPĮ 25 straipsnio 6 dalyje įtvirtintos nuostatos, pagal kurią aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekanti institucija, paaiškėjus naujų aplinkybių, gali privalomąjį nurodymą pripažinti netekusiu galios (3 priedo 4 punktas).

Departamento Seimo kontrolieriui pateiktuose paaiškinimuose nurodyta, kad Įmonės veikla neapima Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 8 punkte nurodytų išimčių (2 priedo 2.4 papunktis), o vien aplinkybė, jog tuo metu buvo rengiamas AAVPĮ pakeitimo projektas, kuriuo buvo siekiama pakeisti galiojantį ūkinės veiklos stabdymo reguliavimą, negalėjo būti laikoma nauja aplinkybe, kuri savaime sudarytų pagrindą AAVPĮ 25 straipsnio 6 dalies pagrindu pripažinti Pareiškėjai duotą Privalomąjį nurodymą netekusiu galios.

Be to, Aplinkos ministerija savo paaiškinimuose Seimo kontrolieriui pažymėjo, kad institucijos privalo veikti galiojančių teisės aktų ribose ir negali vadovautis planuojamais, tačiau dar nepriimtais ir neįsigaliojusiais jų pakeitimais (2 priedo 5.1 papunktis). Pritartina ir Departamento išreikštai pozicijai, kad, nors AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimas buvo inicijuotas, nebuvo aišku, koks bus galutinis įstatymo pakeitimas (2 priedo 2.4 papunktis).

Kaip matyti iš tyrimo metu surinktos informacijos, įstatymo projekto dėl AAVPĮ 20 straipsnio pakeitimo turinys kito (1 priedo 2.3 papunktis, 2 priedo 5.3, 5.4 papunkčiai, 7 punktas). Tai patvirtina Departamento poziciją, kad kol teisėkūros procesas nėra užbaigtas, o atitinkamas teisės aktas nėra priimtas ir įsigaliojęs, viešojo administravimo subjektas savo sprendimų negali grįsti prielaida, kad ateityje bus priimtas būtent projekte siūlomas teisinis reguliavimas. Priešingas vertinimas keltų abejonių dėl teisinio tikrumo ir viešojo administravimo subjektų veiklos teisėtumo.

11. Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad Pareiškėja pasinaudojo teise ginčyti Privalomąjį nurodymą ir Departamento 2026 m. gegužės 13 d. sprendimą Nr. AD5-10171 teisme. Įmonė 2026 m. birželio 16 d. kreipėsi į Regionų administracinį teismą, prašydama, be kita ko, panaikinti Privalomąjį nurodymą ir Departamento sprendimą, kuriuo Privalomasis nurodymas buvo paliktas galioti, taip pat kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto atitikties konstituciniams teisinės valstybės ir proporcingumo principams. Regionų administracinio teismo Vilniaus rūmai 2026 m. birželio 18 d. nutartimi Įmonės skundą priėmė nagrinėti ir buvo pradėta administracinė byla Nr. I3-15207-979/2026 (2 priedo 3 punktas).

Be to, tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėja, siekdama kuo operatyvesnio ūkinės veiklos pilna apimtimi atnaujinimo, pradėjo teisės aktuose nustatytas PAV procedūras. Poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas Agentūrai pateikė Įmonės šaudyklos informaciją atrankai dėl poveikio aplinkai vertinimo, o Agentūra, įvertinusi pateiktą informaciją, poveikio aplinkai vertinimo subjektų išvadas ir suinteresuotos visuomenės pasiūlymus, 2026 m. rugpjūčio 21 d. priėmė atrankos išvadą, kad Įmonės planuojamai ūkinei veiklai – teminio parko – atviros šaudyklos veiklai – poveikio aplinkai vertinimas yra privalomas (2 priedo 6 punktas).

Taigi klausimai dėl konkrečių Departamento priimtų administracinių sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo šiuo metu yra nagrinėjami administraciniame teisme, o Pareiškėja savo ruožtu jau yra pradėjusi PAV procedūras.

12. Remiantis pirmiau paminėtomis faktinėmis aplinkybėmis ir padarytomis išvadomis bei vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktų ir 4 dalies nuostatomis (3 priedo 1 punktas), Pareiškėjos atstovo Skundo dalies dėl Departamento tarnautojų veiksmų (sprendimų), priimant Privalomąjį nurodymą, tyrimas nutraukiamas.

Dėl galimai netinkamo galiojančio teisinio reguliavimo ir poreikio jį keisti

13. Kaip minėta pirmiau, pagal šiuo metu galiojančią AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto nuostatą, nustatius, kad vykdoma AAĮ 15¹ straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodyta ūkinė veikla, kuri vykdoma neatlikus privalomų PŪV atrankos dėl PAV ir (ar) PAV procedūrų, ūkio subjektui turi būti duodamas privalomasis nurodymas sustabdyti tokią ūkinę veiklą. Ūkinė veikla turi būti sustabdyta tol, kol bus atlikta PŪV atranka dėl PAV ir (ar) PAV (3 priedo 4 punktas).

AAĮ 15¹ straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga pradėti PAV atrankos procedūras, kai aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros metu nustatoma, kad ūkinė veikla, kuriai atranka turėjo būti atlikta, vykdoma šios atrankos neatlikus. Šioje dalyje taip pat nustatyta, kad atranka turi būti atlikta ne vėliau kaip per vienus metus nuo privalomojo nurodymo davimo dienos, išskyrus įstatyme nustatytus atvejus. AAĮ 15¹ straipsnio 4 dalyje reglamentuojami atvejai, kai turi būti pradėtos PAV procedūros (3 priedo 3 punktas).

Taigi galiojantis AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte nustatytas reguliavimas, jame įtvirtinus apibrėžtas teises sąlygas, ūkinės veiklos vykdymą neatlikus privalomų PAV procedūrų susieja su imperatyvia veiklos sustabdymo pasekme.

Seimo kontrolieriaus vertinimu, šio tyrimo metu nustatytos reikšmingos aplinkybės, susijusios su AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimo poreikiu.

Aplinkos ministerijos Seimo kontrolieriui pateiktuose paaiškinimuose nurodyta, kad įstatymo projektas, kurio pagrindu dabar galioja AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtinta nuostata, buvo papildytas svarstant jį Seime ir ši nuostata nebuvo aptarta su socialiniais partneriais. Vėliau, Aplinkos ministerijai derinant kitą AAVPĮ pakeitimo projektą su institucijomis ir socialiniais partneriais bei gavus pastabų ir dėl šios nuostatos, nuspręsta ją iš esmės peržiūrėti, siekiant užtikrinti, kad ūkinė veikla iš karto būtų stabdoma tik tais atvejais, kai dėl ūkinės veiklos vykdymo padarytas tiesioginis reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai ir (ar) kyla tiesioginis pavojus žmonių gyvybei arba sveikatai ir nėra galimybės kitais būdais to išvengti, o kitais atvejais ūkinė veikla būtų stabdoma tik pasibaigus PŪV atrankai dėl PAV ir (ar) PAV atlikti skirtam terminui (2 priedo 5.3 papunktis).

Nagrinėjama Pareiškėjos situacija praktiniu aspektu iliustruoja dabar galiojančio reguliavimo sukeltą problemą. AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtinus imperatyvią ūkinės veiklos sustabdymo taisyklę, Departamento pareigūnams nesuteikta galimybė kiekvienu konkrečiu atveju individualizuoti taikomą poveikio priemonę, atsižvelgiant, be kita ko, į faktinį veiklos poveikį aplinkai, realios žalos ar tiesioginės grėsmės atsiradimą, veiklos pobūdį, jos vykdymo trukmę ir kitas konkrečiu atveju reikšmingas aplinkybes. Tai patvirtina ir Departamento Seimo kontrolieriui pateikti paaiškinimai, kad dėl tokio pažeidimo įstatyme nustatyta tik viena galima taikytina poveikio priemonė, kitų švelnesnių ar griežtesnių priemonių nėra numatyta, todėl pareigūnai neturi galimybės priimti kitokio sprendimo (2 priedo 2.3 papunktis).

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintus proporcingumo ir efektyvumo principus. Pagal proporcingumo principą pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą bei nevaržyti teisių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti. Efektyvumo principas suponuoja pareigą rengiant teisės aktą įvertinti galimas teisinio reguliavimo alternatyvas ir pasirinkti tokią priemonę, kuri leistų teisinio reguliavimo tikslą pasiekti veiksmingiausiu ir ekonomiškiausiu būdu (3 priedo 5 punktas).

Šie teisėkūros principai yra reikšmingi ne vien teisės akto projekto rengimo technikos požiūriu. Teisinėje valstybėje įstatymų leidėjo pasirinktos priemonės turi sudaryti sąlygas siekti teisėto viešojo intereso tikslo, neapribojant asmens teisių ir teisėtų interesų daugiau, negu tam objektyviai būtina.

Pabrėžtina, kad Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ne kartą akcentuota teisinio tikrumo, teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos ir proporcingumo principų reikšmė.

Teisinis reguliavimas turi būti toks, kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus, o valstybės nustatomi ribojimai turi būti pagrįsti, būtini siekiamam konstituciškai pateisinamam tikslui pasiekti ir tinkami siekiamiems teisėtiems bei visuotinai svarbiems tikslams (tarp tikslų ir priemonių turi būti pusiausvyra), jie neturi varžyti asmens teisių labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti, o jeigu šios teisinės priemonės (reguliavimas) yra susijusios su sankcijomis už teisės pažeidimą, tai minėtos sankcijos turi būti proporcingos padarytam teisės pažeidimui. Asmens teisės ribojantis reguliavimas taip pat turi sudaryti prielaidas, kiek tai objektyviai įmanoma ir atsižvelgiant į reguliuojamų santykių pobūdį, įvertinti konkrečią asmens padėtį ir individualizuoti jam taikomą ribojančią priemonę, o konstitucinis teisingumo principas reikalauja nustatomas sankcijas už teisės pažeidimus diferencijuoti taip, kad jas taikant būtų galima atsižvelgti į teisės pažeidimo pobūdį, į atsakomybę lengvinančias ir kitas aplinkybes, kad atsižvelgiant į tai būtų galima skirti mažesnę nuobaudą nei sankcijoje numatytoji minimali (4 priedo 2–5 punktai).

Vertinant AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte nustatytą reguliavimą svarbus ir Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 10 punkte įtvirtintas proporcingumo principas, reiškiantis, kad administracinio sprendimo mastas ir jo įgyvendinimo priemonės turi atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus (3 priedo 2 punktas). Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį, kad viešojo administravimo subjektams tenkanti pareiga laikytis proporcingumo principo yra viena iš tinkamo ir gero viešojo administravimo prielaidų (4 priedo 8 punktas).

Tačiau tais atvejais, kai įstatymas viešojo administravimo subjektui imperatyviai nustato vienintelę konkrečią poveikio priemonę ir nesuteikia galimybės individualizuoti jos taikymo, atsižvelgiant į reikšmingas konkrečaus atvejo aplinkybes, pačios institucijos galimybės administracinio sprendimo lygmeniu užtikrinti proporcingumo principo įgyvendinimą yra objektyviai apribotos. Todėl, Seimo kontrolieriaus vertinimu, dabar galiojanti AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto konstrukcija, kaip parodė ir šio tyrimo metu nagrinėta situacija, gali pagrįstai kelti abejonių, ar asmens atžvilgiu pritaikytos poveikio priemonės mastas visais atvejais atitinka būtiną ir pagrįstą administravimo tikslą ir ar tokiu būdu pakankamai užtikrinama asmens teisė į gerą viešąjį administravimą.

Kartu pabrėžtina, kad šiuo aspektu keliama ne individualaus nagrinėjamo Departamento administracinio sprendimo teisėtumo, bet paties įstatymų leidėjo nustatyto reguliavimo tinkamumo ir proporcingumo problema.

Reikšminga ir tai, kad ankstesnis teisinis reguliavimas nesiejo kiekvieno atvejo, kai būtina atlikti atitinkamas PAV procedūras, su automatine ūkinės veiklos sustabdymo pasekme, o galiojantis AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punktas tokią galimybę iš esmės eliminavo, įtvirtindamas imperatyvų veiklos sustabdymą įstatyme nustatytais sąlygomis.

14. Tyrimo metu nustatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026 m. rugsėjo 2 d. nutarimo Nr. 636 pagrindu Seimui pateiktas Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo Nr. IX-1005 20, 22, 23 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XVP-1819. Šiuo projektu siūloma pakeisti AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punktą ir atsisakyti jame įtvirtintos imperatyvios ūkinės veiklos sustabdymo nuostatos, nustatant pareigą imtis reikiamų veiksmų pažeidimui pašalinti (2 priedo 7.1 papunktis).

Projekto aiškinamajame rašte tiesiogiai nurodoma, kad pažeidimas gali būti pašalinamas dviem būdais – nutraukiant ūkinę veiklą arba per nustatytą terminą atlikus PŪV atranką dėl PAV ir (ar) PAV. Taip pat pažymėta, kad, siekiant užtikrinti lygiavertės sąlygas, ūkinę veiklą siūloma stabdyti tik tada, kai jos tęsimas kelia realią grėsmę aplinkai ir žmogaus sveikatai, o ne visais atvejais, kai ūkinė veikla vykdoma neatlikus atitinkamos atrankos ar PAV (2 priedo 7.2 papunktis).

2026 m. rugsėjo 22 d. Seimas projektui Nr. XVP-1819 pritarė po pateikimo ir pradėjo jo svarstymo procedūrą (2 priedo 7.3 papunktis).

15. Įvertinus pirmiau išdėstytas aplinkybes, Seimo kontrolieriaus vertinimu, šiuo metu galiojantis AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtintas teisinis reguliavimas yra pernelyg griežtas tiek, kiek jis, nustačius įstatyme apibrėžtas sąlygas, imperatyviai lemia

ūkinės veiklos sustabdymą ir nesudaro galimybės individualizuoti taikomos priemonės, atsižvelgiant į realią konkrečios veiklos keliamą grėsmę aplinkai ir žmonių sveikatai bei kitas reikšmingas individualaus atvejo aplinkybes.

Aplinkos apsaugos tikslai ir prevencinis PAV procedūrų pobūdis neabejotinai sąlygoja valstybės pareigą užtikrinti, kad teisės aktuose nustatytos PAV procedūros būtų atliekamos. Tačiau šio teisėto tikslo siekimas savaime nepaneigia įstatymų leidėjo pareigos pasirinkti proporcingas, efektyvias ir teisinio reguliavimo tikslui pasiekti būtinas priemones. Todėl teigiamai vertintinas inicijuotas AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimas, kuriuo siekiama sudaryti galimybę diferencijuoti teisinius padarinius pagal konkrečią atvejo aplinkybę ir ūkinę veiklą iš karto stabdyti tik tais atvejais, kai jos tęsimas kelia realią grėsmę saugomiems interesams.

16. Seimo kontrolierius taip pat atkreipia dėmesį į teisės doktrinoje bei Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pripažįstamą *lex benignior retro agit* taisyklę. Konstitucinis Teismas 1998 m. kovo 25 d. nutarime (4 priedo 1 punktas), aiškindamas bendrąją teisės aktų negaliojimo atgal taisyklę *lex retro non agit*, yra pažymėjęs, kad tam tikrais atvejais iš šios taisyklės daroma išimtis, kai nauju teisiniu reguliavimu asmens teisinė padėtis yra švelninama.

Seimo kontrolieriaus vertinimu, *lex benignior retro agit* taisyklė yra reikšminga ne tik abstrakčiai vertinant siūlomo reguliavimo švelnesnį pobūdį, bet ir sprendžiant dėl iki naujojo reguliavimo įsigaliojimo duotų ir vis dar teisinės pasekmės sukeliančių privalomųjų nurodymų teisinio režimo. Kartu ši taisyklė turi būti vertinama sistemiškai su konstituciniais teisinės valstybės, proporcingumo, teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių apsaugos bei asmens teisės ribojančių priemonių individualizavimo principais.

Kartu pažymėtina, kad vien projekto Nr. XVP-1819 priėmimas savaime nesudarytų pagrindo konstatuoti, kad naujasis reguliavimas automatiškai turėtų būti taikomas iki jo įsigaliojimo susiklosčiusiems santykiams ar kad jo pagrindu savaime netektų galios Pareiškėjai duotas Privalomasis nurodymas. Todėl, Seimo kontrolieriaus vertinimu, įstatymų leidėjui, keičiant AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtintą teisinį reguliavimą ir atsisakant imperatyvaus ūkinės veiklos sustabdymo visais šiame punkte nustatytais atvejais, tikslinga kartu aiškiai reglamentuoti naujojo teisinio reguliavimo taikymą iki jo įsigaliojimo duotiems ir vis dar teisinės pasekmės sukeliantiems privalomiesiems nurodymams. Tokiu būdu būtų sudarytos teisinės prielaidos kompetentingai institucijai įvertinti, ar, pasikeitus teisiniui reguliavimui, anksčiau nustatytas ūkinės veiklos sustabdymas vis dar yra būtinas ir proporcingas, ar, atsižvelgiant į naujajame teisiniame reguliavime nustatytas sąlygas, jis turėtų būti pakeistas švelnesne poveikio priemone.

17. Apibendrinant tyrimo metu nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad problema nagrinėjamu atveju sietina ne su Departamento pareigūnų galimybe savo nuožiūra netaikyti galiojančio AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto, bet su pačiame įstatyme įtvirtintu imperatyviu teisiniu reguliavimu, kuris Departamento pareigūnams nesuteikia galimybės individualizuoti taikomos priemonės ir įvertinti, ar konkrečiu atveju teisėtas aplinkos apsaugos tikslas negalėtų būti pasiektas mažiau asmens ūkinę veiklą ribojančiomis priemonėmis.

Atsižvelgiant į Viešojo administravimo įstatyme ir Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintus proporcingumo principo reikalavimus, gero viešojo administravimo, teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos imperatyvus bei tyrimo metu nustatytą aplinkybę, kad pats įstatymų leidybos procesas jau nukreiptas į aptarto reguliavimo pakeitimą, Seimo kontrolieriaus vertinimu, AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto teisinio reguliavimo pakeitimo procedūros turėtų būti tęsiamos kuo operatyviau.

Remiantis išdėstyta, šioje tyrimo dalyje nagrinėtos aplinkybės, susijusios su galimai netinkamu galiojančiu teisiniu reguliavimu ir esamu poreikiu jį keisti, laikytinos pasitvirtinusiomis.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

18. Vadovaudamasis Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia

VšĮ „Shooting Club LT“ skundo dalies dėl Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos tarnautojų galimai netinkamų veiksmų (sprendimų) priimant Privalomąjį nurodymą tyrimą nutraukti.

19. Vadovaudamasis Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia

tyrimo dalyje nagrinėtas aplinkybės, susijusias su galimai netinkamu galiojančiu teisiniu reguliavimu ir esamu poreikiu jį keisti, laikyti pasitvirtinusiomis.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

20. Vadovaudamasis Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Seimo kontrolierius Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetui ir Aplinkos ministerijai rekomenduoja

atsižvelgiant į šios pažymos 13–17 punktuose išdėstytas išvadas dėl galiojančio Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtinto teisinio reguliavimo ir jo tobulinimo poreikio, siekiant užtikrinti proporcingumo, teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių apsaugos ir asmens teisės ribojančių priemonių individualizavimo principų įgyvendinimą, taip pat į tai, kad Seimui pateiktas Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo Nr. IX-1005 20, 22, 23 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XVP-1819 jau yra pradėtas svarstyti Seime, pagal Komitetui ir Ministerijai nustatytą kompetenciją imtis priemonių, kad šio įstatymo projekto svarstymas būtų vykdomas kuo operatyviau, įvertinant būtinybę sudaryti teises prielaidas individualizuoti ūkinės veiklos stabdymo priemonės taikymą pagal konkrečius atvejo aplinkybes ir užtikrinti, kad ūkinė veikla būtų stabdoma tais atvejais, kai jos tęsimas kelia realią grėsmę aplinkai ir žmonių sveikatai, taip pat spręsti dėl aiškaus naujojo teisinio reguliavimo taikymo iki jo įsigaliojimo duotiems ir vis dar teises pasekmes sukeliantiems privalomiesiems nurodymams.

Seimo kontrolierius

Aleksandr Radčenko

SKUNDE PATEIKTA INFORMACIJA

1. Seimo kontrolieriui pateiktame Pareiškėjos atstovo Skunde, be kita ko, nurodyta:

1.1. Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriaus pareigūnai 2025 m. gruodžio 16 d. pradėjo neplaninį Pareiškėjos patikrinimą. Atlikto patikrinimo pagrindu Pareiškėjai 2026 m. balandžio 21 d. buvo surašytas privalomasis nurodymas Nr. PN-226 (toliau – Privalomasis nurodymas), kuriuo buvo nurodyta sustabdyti Įmonės eksploatuojamos šaudyklos, esančios <...>, veiklą kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PŪV atranka dėl PAV) ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas (toliau – PAV). „Sustabdymas pritaikytas iš karto, nesuteikiant jokio termino, per kurį Įmonė galėtų pradėti ar atlikti atrankos procedūras.“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „[...] Iki neplaninio patikrinimo 2025 m. gruodžio mėn. nei AAD, nei Aplinkos apsaugos agentūra per visą šešiolika metų trukusį Įmonės veiklos laikotarpį nebuvo pareiškusios pretenzijų dėl PAV procedūrų neatlikimo ir nebuvo teikusios nurodymo jas atlikti.“

2.3. Privalomasis nurodymas surašytas vadovaujantis Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo (toliau – AAVPI) 20 straipsnio 1 dalies 11 punktu, o ši norma įsigaliojo 2026 m. sausio 12 d. „[...] Iki tol galiojusi tvarka leido institucijai nustatyti terminą pažeidimui pašalinti, nestabdant veiklos. Naujasis reguliavimas šią galimybę panaikino ir įtvirtino automatinę sankciją – veiklos sustabdymą be jokios individualios situacijos analizės ir be jokios pareigūno diskrecijos parinkti švelnesnę priemonę.“

2.4. 2026 m. balandžio 28 d. Pareiškėja kreipėsi į Departamentą, prašydama „[...] pripažinti Privalomąjį nurodymą netekusiu galios arba jį pakeisti iš dalies – nustatyti ne trumpesnę kaip 7 mėnesių terminą jam įvykdyti, nestabdant veiklos ir numatant galimybę šį terminą pratęsti dėl objektyvių priežasčių. Tačiau 2026 m. gegužės 13 d. AAD direktoriaus pavaduotoja J. R. priėmė sprendimą Nr. AD5-10171, kuriuo Įmonės skundas netenkintas, o Privalomasis nurodymas paliktas nepakeistas.“

2.5. „[...] AAD sprendime nėra viena pastraipa nėra skirta įvertinti, ar griežčiausia sankcija (veiklos sustabdymas be termino) konkrečios Įmonės situacijoje yra būtina, ar tikslą (užtikrinti PAV atrankos atlikimą) būtų galima pasiekti švelnesne priemone – nustatant konkretų atrankos atlikimo terminą. Tokio individualizuoto vertinimo nebuvimas, mūsų manymu, yra esminis gerojo administravimo principo pažeidimas.“

2.6. „[...] 2026 m. balandžio 28 d. Įmonė kreipėsi į Lietuvos Respublikos aplinkos ministrą su pagalbos prašymu (reg. Nr. D7-3907), kuriuo prašė tarpininkauti susiklosčiusioje situacijoje ir inicijuoti sisteminius šaudyklų reguliavimo pokyčius. Aplinkos viceministrė A. G. 2026 m. gegužės 4 d. raštu Nr. D8(E)-1667 atsakė, kad ministerija pagal savo kompetenciją neturi teisės keisti pavaldžios institucijos (AAD) priimto sprendimo, tačiau tame pačiame rašte raštu patvirtino esminį dalyką – kad galiojantis reguliavimas yra per griežtas ir kad ministerija jau yra inicijavusi jo pakeitimą.“

2.7. „[...] tą pačią formuluotę apie inicijuojamą įstatymo pakeitimą perėmė ir AAD savo 2026 m. gegužės 13 d. sprendime Nr. AD5-10171 dėl Įmonės skundo. [...] susiklosto padėtis, kurioje AAD pati pripažįsta, kad taiko taisyklę, kuri yra per griežta ir kurią siekiama pakeisti, tačiau tą taisyklę vis tiek taiko griežčiausia įmanoma forma.“

2.8. dėl Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriaus Pareiškėjai duoto Privalomojo nurodymo stabdyti veiklą VŠĮ „Shooting Club LT“ patiria didelius finansinius nuostolius, negali vykdyti tretiesiems asmenims, tarp kurių yra ir Lietuvos kariuomenė bei Lietuvos šaulių sąjunga, duotų įsipareigojimų dėl mokymų vykdymo.

2. Iš kartu su Pareiškėjos atstovo Skundu pateiktų dokumentų taip pat nustatyta:

2.1. Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyrius 2026 m. sausio 9 d. raštu Nr. AD5-477 bei 2026 m. kovo 19 d. raštu Nr. AD5-5131 kreipėsi tarnybinės pagalbos į Agentūrą su prašymais pateikti informaciją, ar Įmonei, atsižvelgiant į vykdomos atviro tipo šaudyklos veiklos pobūdį, naudojamos teritorijos plotą ir galiojančius teisės aktus, yra privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimo procedūras. Privalomasis nurodymas buvo surašytas remiantis Agentūros 2026 m. vasario 12 d. rašte Nr. (30-2)-A4E-1572 bei 2026 m. balandžio 14 d. rašte Nr. (30-2)-A4E-4116 pateikta informacija bei Agentūros specialistų nuomone.

2.2. Privalomajame nurodyme konstatuota, jog „[...] vadovaujantis patikrinimo metu surinkta informacija nustatyta, kad Įmonės eksploatuojamai šaudyklai nebuvo atliktos privalomos PAV procedūros (atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas“ ir tuo buvo pažeisti Planuojamojo ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (toliau – PŪV PAV įstatymas) 3 str. 2 d. ir 2 priedo 12.4 papunkčio reikalavimai. Šių išvadų pagrindu Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyrius Įmonei nurodė „[...] sustabdyti VŠĮ „Shooting Club Lt“ eksploatuojamos šaudyklos <...>, veiklą kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas.“

2.3. Departamentas, išnagrinėjęs Įmonės 2026 m. balandžio 28 d. skundą, kuriuo Pareiškėja prašė pripažinti Privalomąjį nurodymą netekusiu galios arba netenkinus pirmojo reikalavimo, prašoma pakeisti skundžiamą Privalomąjį nurodymą iš dalies – nustatyti jo įvykdymo terminą ne trumpesnę kaip 7 mėnesiai, nestabdant Įmonės veiklos ir numatant galimybę šį terminą pratęsti dėl objektyvių priežasčių, 2026 m. gegužės 13 d. raštu Nr. AD5-10171 Įmonės skundo netenkino ir paliko Privalomąjį nurodymą nepakeistą. Minėtame Departamento rašte Pareiškėjai, be kita ko, buvo nurodyta:

„[...] Dėl veiklos sustabdymo

[...] Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 3 dalis numato, kad fizinis ar juridinis asmuo, vykdamas ūkinę veiklą, kuriai iki ūkinės veiklos vykdymo pradžios ir (ar) jos keitimo ir (arba) plėtimo Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka turėjo būti atlikta atranka dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (toliau šiame straipsnyje – atranka), jeigu ji neatlikta, privalo Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka pradėti atrankos procedūras, kai yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, kuriame nustatyta, kad, vadovaujantis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, reikėjo atlikti atranką, arba aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės metu nustatoma, kad ūkinė veikla ir (ar) jos keitimas ir (arba) plėtimas, kuriems atranka turėjo būti atlikta Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka, vykdomi šios atrankos neatlikus, ir Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme nustatyta tvarka duodamas privalomasis nurodymas imtis reikiamų veiksmų šiam pažeidimui pašalinti. Šioje dalyje nurodyta atranka turi būti atlikta ne vėliau kaip per vienus metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos arba privalomojo nurodymo davimo dienos, išskyrus atvejus, kai kitas šios atrankos atlikimo terminas nustatytas ūkinės veiklos vykdymo ir (ar) leidimo ją vykdyti išdavimo tvarką reglamentuojančiame įstatyme.

Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 3 dalis numato, kad fizinis ar juridinis asmuo, vykdamas ūkinę veiklą, iki kurios vykdymo pradžios ir (ar) jos keitimo ir (arba) plėtimo Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka nebuvo atliktas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas (toliau šiame straipsnyje - poveikio aplinkai vertinimas), privalo Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 8 arba 9 straipsnyje nustatyta tvarka pradėti poveikio aplinkai vertinimo procedūras, jeigu: 1) yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, panaikinančias atrankos išvadą, kad poveikio aplinkai vertinimas neprivalomas, ir atsakingoji institucija priima atrankos išvadą, kad privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą; 2) yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, kuriame

nustatoma, kad, vadovaujantis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, reikėjo atlikti atranką, arba aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės metu nustatoma, kad ūkinė veikla ir (ar) jos keitimas ir (arba) plėtimas, kuriems atranka turėjo būti atlikta Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka, vykdomi šios atrankos neatlikus, ir atlikus atranką atsakingoji institucija priima atrankos išvadą, kad privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą; 3) yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, kuriame nustatoma, kad, vadovaujantis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, reikėjo atlikti poveikio aplinkai vertinimą; 4) gavęs Europos Komisijos oficialų pranešimą ar pagrįstą nuomonę arba Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą dėl Direktyvos 2011/92/ES netinkamo įgyvendinimo (taikymo), aplinkos ministras nusprendžia, kad privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą; 5) vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę nustatoma, kad ūkinė veikla ir (ar) jos keitimas ir (arba) plėtimas, kurių poveikio aplinkai vertinimas turėjo būti atliktas Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka, vykdomi jo neatlikus ir Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme nustatyta tvarka duodamas privalomasis nurodymas imtis reikiamų veiksmų šiam pažeidimui pašalinti.

Šio straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodytais atvejais poveikio aplinkai vertinimas turi būti atliktas per Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytą terminą, išskyrus atvejus, kai poveikio aplinkai vertinimo atlikimo terminas nustatytas ūkinės veiklos vykdymo ir (ar) leidimo ją vykdyti išdavimo tvarką reglamentuojančiame įstatyme. Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytas terminas, per kurį turi būti atliktas poveikio aplinkai vertinimas, negali būti trumpesnis kaip vieni metai ir ilgesnis kaip treji metai. Šis terminas nustatomas atsižvelgiant į ūkinės veiklos pobūdį, mastą, poreikį atlikti papildomus tyrimus ar aplinkos stebėseną (monitoringą) ir reikalingas susijusias viešųjų pirkimų procedūras ir skaičiuojamas nuo šio straipsnio ketvirtosios dalies 1 ir 2 punktuose nurodytos atsakingosios institucijos atrankos išvados, kad poveikio aplinkai vertinimas privalomas, priėmimo dienos, šio straipsnio ketvirtosios dalies 3 punkte nurodyto teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, šio straipsnio ketvirtosios dalies 4 punkte nurodyto Aplinkos ministro sprendimo priėmimo dienos arba šio straipsnio ketvirtosios dalies 5 punkte nurodyto privalomojo nurodymo davimo dienos.

AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punktas imperatyviai numato, kad jeigu nustatytas Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytos ūkinės veiklos vykdymas, duodamas privalomasis nurodymas sustabdyti šią ūkinę veiklą, kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas.

Departamentas nustatęs, kad vykdomos ūkinės veiklos, galinčios daryti poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimas neatliktas davė Privalomąjį nurodymą ir teisėtai sustabdė šią ūkinę veiklą, kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas.

Taip pat pažymėtina, kad šiuo metu yra Aplinkos ministerijos inicijuotas ir derinamas su institucijomis AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimas, siekiant įtvirtinti, kad nustačius, kad ūkinė veikla vykdoma neatlikus atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo (toliau – atranka), nors šiai veiklai iki jos vykdymo pradžios PAV įstatymo nustatyta tvarka ji turėjo būti atlikta, privaloma PAV įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka pradėti atrankos procedūras ir aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą vykdančiai institucijai davus privalomąjį nurodymą atlikti atranką, ūkinė veikla iš karto būtų stabdoma tik tais atvejais, kai dėl ūkinės veiklos vykdymo padarytas tiesioginis reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai ir (ar) kyla tiesioginis pavojus žmonių gyvybei arba sveikatai ir nėra galimybės kitais būdais to išvengti. Kitais atvejais ūkinė veikla būtų stabdoma tik pasibaigus atrankos atlikimui skirtam terminui, jeigu iki jo pabaigos atranka nebūtų atlikta.

Atsižvelgiant į tai, kol AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimas inicijuotas ir derinamas, šiuo metu imperatyviai galioja šio punkto nuostata, kuri įpareigoja stabdyti ūkinę

veiklą, kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas.

Atsižvelgiant į tai, Departamentas teisėtai davė Privalomąjį nurodymą stabdyti veiklą, todėl negali leisti Pareiškėjai toliau vykdyti veiklą remiantis AAVPĮ nuostatomis.

Netenkinat prašymo leisti tęsti Pareiškėjui veiklą, sprendime neapartinos ir nenagrinėtinės galimybės nustatyti Privalomojo nurodymo įvykdymo terminą ne trumpesnį kaip 7 mėnesiai, numatant galimybę šį terminą pratęsti dėl objektyvių priežasčių.“

2.4. Aplinkos ministerija 2026 m. gegužės 4 d. raštu Nr. D8(E)-1667 persiuntė Departamentui (kopija Agentūrai bei Pareiškėjai) UAB „Medžiotojų sostinė“ 2026 m. balandžio 28 d. prašymą. Šiame rašte Aplinkos ministerija, be kita ko, nurodė, jog „[...] Informuojame, kad šiuo metu Aplinkos ministerijos inicijuotas ir derinamas su institucijomis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimas, siekiant įtvirtinti, kad nustačius, kad ūkinė veikla vykdoma neatlikus atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo (toliau – atranka), nors šiai veiklai iki jos vykdymo pradžios Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (toliau – PAV įstatymas) nustatyta tvarka ji turėjo būti atlikta, privaloma PAV įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka pradėti atrankos procedūras ir aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą vykdančiai institucijai davus privalomąjį nurodymą atlikti atranką, ūkinė veikla iš karto būtų stabdoma tik tais atvejais, kai dėl ūkinės veiklos vykdymo padarytas tiesioginis reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai ir (ar) kyla tiesioginis pavojus žmonių gyvybei arba sveikatai ir nėra galimybės kitais būdais to išvengti. Kitais atvejais ūkinė veikla būtų stabdoma tik pasibaigus atrankos atlikimui skirtam terminui, jeigu iki jo pabaigos atranka nebūtų atlikta.“

TYRIMO METU GAUTA INFORMACIJA

1. Dėl Pareiškėjos atstovo Skunde nurodytų aplinkybių Seimo kontrolierius su paklausimais kreipėsi į Departamentą, Agentūrą, Aplinkos ministeriją, be kita ko, prašydamas:

1.1. Departamento – jei Pareiškėjos vykdyta veikla nepadarė žalos aplinkai ar nesąlygojo akivaizdaus neigiamo poveikio aplinkai, pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą Departamento paaiškinimą, ar žalos aplinkai ar akivaizdaus neigiamo poveikio aplinkai nenustatymas neplaninio patikrinimo metu neturi sąlygoti kitos (-ų) nei Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo (toliau – AAVPĮ) 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtintos nuostatos taikymo; atsižvelgiant į Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 10 punkte įtvirtinto proporcingumo principo reikšmę bei šio principo tikslą, o taip pat AAVPĮ 2 straipsnio 6 dalyje įtvirtintą privalomojo nurodymo apibrėžimą, pateikti Departamento nuomonę, ar privalomasis nurodymas stabdyti Aplinkos apsaugos įstatymo (toliau vadinama ir AAĮ) 15¹ straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytą ūkinę veiklą, kai tokia vykdoma veikla nėra padaryta ar daroma žala aplinkai, taip pat kai nėra aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimo sukeltų pasekmių, laikytinas proporcinga administracine prevencine priemone; pateikti argumentuotą Departamento nuomonę, ar tokiais atvejais, kaip buvo ir Pareiškėjos Skunde nurodytu atveju, Departamento teritoriniam skyriui nustačius Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytos veiklos vykdymą, yra užtikrinamas teisėtų lūkesčių apsaugos principo įgyvendinimas, nes veiklą vykdančiam subjektui nesuteikiama galimybė imtis veiksmų PŪV atrankos dėl PAV atlikimui ir (ar) PAV atlikimui, o veiklą vykdančias asmuo sulaukia griežčiausios (kai pirminiu atveju turėtų būti taikoma švelniausia) poveikio priemonės, kuri tuo pačiu sąlygoja veiklą vykdančiam subjektui didelius finansinius nuostolius; nurodyti, dėl kokių priežasčių Departamentui nagrinėjant Pareiškėjos atstovo pateiktą 2026 m. balandžio 28 d. skundą dėl Privalomojo nurodymo panaikinimo ar pakeitimo, Departamentas nevertino galimybės Pareiškėjos atveju taikyti AAVPĮ 25 straipsnio 6 dalyje įtvirtintą nuostatą, numatančią, jog aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekanti institucija, paaiškėjęs naujų aplinkybių, gali privalomąjį nurodymą pripažinti netekusiu galios, t. y. įvertinti kaip reikšmingas Pareiškėjos atstovo nurodytas aplinkybes dėl Įmonės prisiimtų sutartinių įsipareigojimų Lietuvos kariuomenei bei Lietuvos šaulių sąjungai, o taip pat Aplinkos ministerijos 2026 m. gegužės 4 d. rašte Nr. D8(E)-1667 pateiktą informaciją apie Aplinkos ministerijos inicijuotą AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimo projektą bei siekį tokiu būdu panaikinti šiuo metu galiojančio teisinio reguliavimo, aktualaus Pareiškėjos atveju, trūkumus; jei, Departamento nuomone, Pareiškėjos atveju AAVPĮ 25 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta nuostata netaikytina, pagrįsti tokį institucijos paaiškinimą tai patvirtinančiomis kitomis teisės aktų nuostatomis ir (ar) teismų praktika;

1.2. Agentūros – pateikti Agentūros nuomonę, ar šiuo metu, kai nuo 2026 m. sausio 12 d. galioja aktuali AAVPĮ redakcija su įtvirtinta 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto nuostata dėl duodamo privalomojo nurodymo stabdyti Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytą ūkinę veiklą, susidariusi situacija, kai Departamentas veiklą vykdančiam asmeniui gali duoti tik privalomąjį nurodymą stabdyti veiklą iki kol bus atlikta PŪV atranka dėl PAV ir (ar) PAV, t. y. nesant galimybės nustatyti termino pažeidimo pašalinimui nestabdant subjekto veiklos, yra proporcinga tinkamam PŪPAV proceso įgyvendinimui;

1.3. Aplinkos ministerijos – pateikti argumentuotą Aplinkos ministerijos nuomonę, ar Departamentas, nagrinėdamas Pareiškėjos atstovo skundą dėl Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriaus duoto Privalomojo nurodymo panaikinimo ar pakeitimo, turėjo įvertinti kaip reikšmingas Pareiškėjos atstovo skunde Departamentui nurodytas aplinkybes dėl Įmonės prisiimtų sutartinių įsipareigojimų Lietuvos kariuomenei bei

Lietuvos šaulių sąjungai, o taip pat Aplinkos ministerijos 2026 m. gegužės 4 d. rašte Nr. D8(E)-1667 pateiktą informaciją apie Aplinkos ministerijos inicijuotą AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimo projektą bei siekį tokiu būdu panaikinti šiuo metu galiojančio teisinio reguliavimo, aktualaus ir Pareiškėjos atveju, trūkumus ir tuo pagrindu taikyti AAVPĮ 25 straipsnio 6 dalyje įtvirtintą nuostatą, numatančią, jog aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekanti institucija, paaiškęs naujų aplinkybių, gali privalomąjį nurodymą pripažinti netekusiu galios; nurodyti, dėl kokių priežasčių (motyvų) ir koku tikslu AAVPĮ buvo įtvirtinta 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto nuostata, kuri įsigaliojo 2026 m. sausio 12 d.; informuoti, kokios Aplinkos ministerijai paaiškęsios aplinkybės ar susiklosčiusi situacija parodė būtinybę kuo skubiau keisti AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto nuostatą; informuoti, kokia šiuo metu (Aplinkos ministerijos atsakymo Seimo kontrolieriui rengimo metu) yra situacija dėl Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo Nr. IX-1005 20 ir 23 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (reg. Nr. 26-1289(3), kurio rengėja yra Aplinkos ministerija, derinimo ir kada tikimasi, jog AAVPĮ pakeitimo projektas, kuriuo siekiama pakeisti dabar galiojančią ydingą 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtintą nuostatą, bus svarstomas Seime.

2. Teikdamas paaiškinimus dėl Pareiškėjos atstovo Skunde nurodytų aplinkybių bei atsakydamas į Seimo kontrolieriaus pateiktus klausimus, Departamentas 2026 m. liepos 1 d. rašte Nr. AD5-14386, be kita ko, nurodė:

2.1. „[...] Departamentas, vykdydamas AAVPĮ nustatytas funkcijas, jeigu tai numatyta ūkinės veiklos vykdymo ir (ar) leidimo ją vykdyti išdavimo tvarką reglamentuojančiame įstatyme ar AAVPĮ, sustabdo Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio trečiojoje ar ketvirtojoje dalyse nurodytos ūkinės veiklos vykdymą, kol bus atlikta atranka ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas. Nagrinėjamu atveju Pareiškėja vykdydama ūkinę veiklą, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka turėjo atlikti atranką dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo. Įstatyme nėra numatytos kitokios išimties taikyti kitokias priemones, todėl buvo taikytos AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtintos nuostatos, kitų alternatyvų AAVPĮ nenumato.“

2.2. „[...] Įstatymo [pastaba: AAVPĮ] teisinis reguliavimas nenumato išimčių taikyti kitokias priemones, todėl buvo taikytos AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtintos nuostatos stabdyti Pareiškėjos ūkinę veiklą.

Departamento nuomone, Privalomasis nurodymas stabdyti Pareiškėjos ūkinę veiklą, vykdomą neatlikus teisės aktuose nustatytų poveikio aplinkai vertinimo procedūrų, laikytinas administracine prevencine priemone, kurios tikslas – užkirsti kelią galimam reikšmingam poveikiui aplinkai iki bus atliktos teisės aktuose nustatytos procedūros ir priimti kompetentingų institucijų sprendimai.

Aplinkybė, kad konkrečiu atveju nėra nustatyta faktinė žala aplinkai ar neigiamos pasekmės, savaime nepaneigia prevencinės priemonės taikymo pagrįstumo, kadangi poveikio aplinkai vertinimo procedūrų paskirtis yra įvertinti galimą planuojamos veiklos poveikį aplinkai dar prieš jos vykdymą ar jos tąsą. AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkte įtvirtinta pareiga taikyti ūkinės veiklos sustabdymo priemonę tais atvejais, kai nustatomos įstatyme numatytos sąlygos. Nustačius, kad veikla vykdoma pažeidžiant AAĮ 15¹ straipsnio 3 dalies ir 4 dalies reikalavimus, Privalomas nurodymas sustabdyti veiklą buvo taikytas siekiant užtikrinti teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir išvengti galimo neigiamo poveikio aplinkai ateityje.“

2.3. „[...] AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 11 punktas nustato pareigą aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnams teisės aktų nustatytais atvejais taikyti ūkinės veiklos sustabdymo priemonę. Nustačius teisės aktuose nustatytas faktines ir teises aplinkybes, sprendimai dėl poveikio priemonių taikymo priimami vadovaujantis galiojančiu teisiniu reguliavimu bei vertinant kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes, laikantis teisėtumo ir proporcingumo principų. Šiuo atveju veiklos sustabdymo priemonės taikymas yra viena iš

įstatymo leidėjo numatytų poveikio priemonių. Dėl tokio pažeidimo numatyta tik viena poveikio priemonė, kitų švelnesnių ar griežtesnių nėra numatyta, todėl pareigūnai neturi pasirinkimo laisvės.“

2.4. „[...] Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 8 punkte nurodyta, kad Departamentas, vykdydamas Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme nustatytas funkcijas, jeigu tai numatyta ūkinės veiklos vykdymo ir (ar) leidimo ją vykdyti išdavimo tvarką reglamentuojančiame įstatyme ar Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme, sustabdo šio straipsnio trečiojoje ar ketvirtojoje dalyse nurodytos ūkinės veiklos vykdymą, kol bus atlikta atranka ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas. Ūkinė veikla nestabdoma, jeigu ją sustabdžius galėtų kilti didesnė žala visuomenės interesams, negu tęsiamos ūkinės veiklos daromas poveikis: sutriktų viešasis geriamojo vandens tiekimas ir (ar) nuotekų tvarkymas, centralizuotas šilumos ar elektros energijos tiekimas, mišrių komunalinių atliekų tvarkymas, arba jeigu sustabdžius šio straipsnio trečiojoje ar ketvirtojoje dalyje nurodytą ūkinę veiklą būtų apribotas nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčios infrastruktūros, nurodytos Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priede, naudojimas.

Nagrinėjamu atveju ši įstatymo norma Pareiškėjo vykdomos veiklos, dėl kurios būtų galima nestabdyti ūkinės veiklos, kol bus atlikta atranka ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas, neapima.

Taip pat pažymėtina, kad AAVPJ 20 straipsnio 1 dalies 11 punktas imperatyviai numato, kad jeigu nustatytas Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytos ūkinės veiklos vykdymas, duodamas privalomasis nurodymas sustabdyti šią ūkinę veiklą, kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas.

Departamentas nustatęs, kad vykdomos ūkinės veiklos, galinčios daryti poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimas neatliktas davė Privalomąjį nurodymą ir teisėtai sustabdė šią ūkinę veiklą, kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas.

Taip pat pažymėtina, kad šiuo metu yra Aplinkos ministerijos inicijuotas ir derinamas su institucijomis AAVPJ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimas, siekiant įtvirtinti, kad nustačius, kad ūkinė veikla vykdoma neatlikus atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo (toliau – atranka), nors šiai veiklai iki jos vykdymo pradžios PAV įstatymo nustatyta tvarka ji turėjo būti atlikta, privaloma PAV įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka pradėti atrankos procedūras ir aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą vykdančiai institucijai davus privalomąjį nurodymą atlikti atranką, ūkinė veikla iš karto būtų stabdoma tik tais atvejais, kai dėl ūkinės veiklos vykdymo padarytas tiesioginis reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai ir (ar) kyla tiesioginis pavojus žmonių gyvybei arba sveikatai ir nėra galimybės kitais būdais to išvengti. Kitais atvejais ūkinė veikla būtų stabdoma tik pasibaigus atrankos atlikimui skirtam terminui, jeigu iki jo pabaigos atranka nebūtų atlikta.

AAVPJ 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimas inicijuotas ir derinamas, tačiau nėra aišku koks bus galutinis įstatymo pakeitimas, kada jis bus suderintas ir ar šis pakeitimas bus priimtas, todėl šiuo metu imperatyviai galioja tokia punkto nuostata, kuri įpareigoja stabdyti ūkinę veiklą, kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas.

Aplinkybės dėl įmonės prisiimtų sutartinių įsipareigojimų Lietuvos kariuomenei bei Lietuvos šaulių sąjungai Departamentui buvo žinomos ir tyrimo atlikimo metu, tačiau kaip ir paminėta aukščiau įmonės veikla neapima Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 8 punkte nurodytų išimčių, kada veikla gali būti nestabdoma, todėl atsižvelgiant į tai, nebuvo pagrindo taikyti ir AAVPJ 25 straipsnio 6 dalyje įtvirtintos nuostatos.“

3. Iš kartu su Departamento 2026 m. liepos 1 d. rašte Nr. AD5-14386 Seimo kontrolieriui pateikta informacija, be kita ko, buvo nustatyta, jog Įmonė 2026 m. birželio 16 d. kreipėsi į Regionų administracinį teismą su skundu, kuriuo prašoma:

„1. panaikinti Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriaus Privalomąjį nurodymą ir Departamento 2026 m. gegužės 13 d. sprendimą Nr. AD5-10171, kuriuo Privalomasis nurodymas buvo paliktas galioti;

2. kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar konstituciniams teisinės valstybės ir proporcingumo principams neprieštarauja Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 11 punktas tiek, kiek jis sudaro prielaidas sustabdyti vykdomą ūkinę veiklą nepriklausomai nuo konkrečių faktinių aplinkybių ir realios grėsmės aplinkai masto;

3. taikyti reikalavimo užtikrinimo priemonę – iki sprendimo administracinėje byloje pagal šį skundą įsiteisėjimo laikinai sustabdyti Departamento Šiaulių valdybos Pakruojo aplinkos apsaugos skyriaus Privalomojo nurodymo galiojimą ir vykdymą.“

Regionų administracinio teismo Vilniaus rūmai 2026 m. birželio 18 d. nutartimi Įmonės skundą priėmė nagrinėti ir buvo pradėta administracinė byla Nr. I3-15207-979/2026.

4. Agentūros 2026 m. birželio 30 d. raštu Nr. (16)-A4E-7316 pateiktuose paaiškinimuose Seimo kontrolieriui, be kita ko, buvo nurodyta:

„[...] Vadovaujantis AAĮ 15¹ straipsnio 8 dalimi, ūkinė veikla nestabdoma, jeigu ją sustabdžius galėtų kilti didesnė žala visuomenės interesams, negu tęsiamos ūkinės veiklos daromas poveikis: sutriktų viešasis geriamojo vandens tiekimas ir (ar) nuotekų tvarkymas, centralizuotas šilumos ar elektros energijos tiekimas, mišrių komunalinių atliekų tvarkymas, arba jeigu sustabdžius šio straipsnio trečiojoje ar ketvirtojoje dalyje nurodytą ūkinę veiklą būtų apribotas nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčios infrastruktūros, nurodytos Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priede, naudojimas.

AAĮ 15¹ straipsnio 8 dalyje yra įtvirtinti konkretūs atvejai, kuriems esant gali būti sprendžiama dėl ūkinės veiklos nestabdymo. Proporcingumo vertinimas, siejamas su tinkamu planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (PŪVPAV) proceso įgyvendinimu, nėra numatytas nei AAĮ 15¹ straipsnyje, nei kituose teisės aktuose kaip savarankiškas pagrindas netaikyti įstatyme nustatytų pasekmių ar leisti tęsti veiklą.

Papildomai informuojame, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Konstitucinio Teismo nutarimuose įtvirtintas tiesioginis įgaliojimų nustatymas, t. y. kiekviena institucija gali atlikti tik įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas atitinkamos srities valstybės valdymo ar kitas funkcijas, įgyvendinti valstybės politiką konkrečioje srityje. Agentūrai teisės aktais nėra suteikta teisė vertinti įstatymų leidėjo nustatyto teisinio reguliavimo proporcingumo ar teikti išvadas dėl jo tinkamumo siekiant planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo proceso tikslų. Tokio pobūdžio vertinimas yra susijęs su teisėkūros sprendimų vertinimu ir nepatenka į Agentūrai priskirtų funkcijų bei suteiktų įgaliojimų apimtį. Atsižvelgdama į tai, Agentūra šiuo klausimu nuomonės neteikia.“

5. Aplinkos ministerija 2026 m. liepos 7 d. raštu Nr. D8(E)-2664 Seimo kontrolieriui pateikė institucijos paaiškinimus, be kita ko, nurodydama:

5.1. „[...] Vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (toliau – PAV įstatymas) 7 straipsnio 2 dalimi, planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo (toliau – atranka) atliekama, kai planuojama ūkinė veikla įrašyta į PAV įstatymo 2 priedo veiklų rūšių sąrašą. PAV įstatymo 2 priedo 12.4 papunktyje nustatytas reikalavimas atlikti atranką, kai planuojamas teminių parkų, kurių plotas 1 ha ar didesnis, įrengimas. Taip pat 12.4 papunktyje išvardijamas nebaigtinis teminių parkų pavyzdžių sąrašas, tarp kurių nurodytos ir šaudyklos.

Nagrinėjant šaudyklos „Shooting Club LT“ skundą svarbu atkreipti dėmesį, kad pagal PAV įstatymo redakcijos, galiojusios nuo 2005-06-21 (Aplinkos ministerijos žiniomis šaudykla „Shooting Club LT“ veikla pradėta 2008 m.), 2 priedo 12.4 papunktį taip pat buvo privaloma atlikti atranką teminių parkų (kurių plotas didesnis kaip 0,5 ha) įrengimui. Iki 2017 m. lapkričio 1 d. galiojusioje PAV įstatymo 2 priedo 12 punkto 12.4 papunkčio redakcijoje nebuvo detalizuota, kokiems teminiams parkams šis papunktis taikomas, tačiau tai nepaneigia pareigos taikyti kriterijus, pagal kuriuos turi būti sprendžiama dėl atrankos atlikimo. Nuo 2017 m. lapkričio 1 d. minėta nuostata buvo papildyta, siekiant didesnio teisinio aiškumo, skliausteliuose pateikiant tam tikrus pavyzdžius (tame tarpe ir šaudyklų), tačiau toks pavyzdinis išvardijimas nelaikytinas baigtiniu ar ribojančiu. Teminio parko sąvoka turi būti aiškinama plačiąja prasme, apimant įvairias turizmo ir laisvalaikio veiklas, kurios pagal savo pobūdį ir tikslus atitinka teminio parko esmę.

Pažymėtina, kad PAV įstatymo ir jo priedų nuostatos perkelia į nacionalinę teisę 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo, iš dalies pakeista Direktyvos 2014/52/ES (toliau – PAV direktyva) reikalavimus, todėl iškilus abejonių dėl tam tikrų PAV įstatymo 1 ir 2 prieduose pateiktų veiklų rūšių sąrašų punktų taikymo, turi būti atsižvelgiama į atitinkamuose PAV direktyvos priedų punktuose nurodytas projektų kategorijas, o jų interpretavimas turi atitikti Europos Komisijos parengto „PAV direktyvos I ir II priedų kategorijų apibrėžimų aiškinimą“ (toliau - EK PAV direktyvos apibrėžimų aiškinimas). PAV įstatymo 2 priedo 12.4 papunktis atitinka PAV direktyvos II priedo 10 punkto i papunktį, o EK PAV direktyvos apibrėžimų aiškinime dėl šio papunkčio (65 psl.) nurodoma, kad „šiai projektų kategorijai priskiriami parkai, turintys konkrečią temą ar traukos objektą arba kelis traukos objektus ir vystomi, pavyzdžiui, rekreaciniais, švietimo ar informaciniais tikslais. Tačiau pažymėtina, kad projektų kategorija „teminis parkas“ yra įtraukta projektų grupę „Turizmas ir laisvalaikis“. Šiai projektų kategorijai turėtų būti priskiriamos teritorijos, skirtos laisvalaikio veikloms ar pramogoms, grindžiamoms tam tikra tema ar temomis“.

Todėl, nustatant, ar šaudykla dėl savo tikslo ir pobūdžio turėtų būti laikoma teminiu parku ir todėl atitinka veiklos rūšį, nurodytą PAV įstatymo 2 priedo 12.4 papunktyje, reikia atsakyti, ar ši veikla priskirtina turizmo ar laisvalaikio veiklai.

Kadangi nei ES, nei Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose PAV nepateikiama „teminio parko“ apibrėžtis, galime vadovautis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi ir jo aiškinamosiomis pastabomis. Šiame klasifikatoriuje Atrakcionų ir teminių parkų veikla (93.21) priskirta Pramogų ir poilsio organizavimo veiklos grupei (93.2). Aprašyme nurodoma, kad į šią klasę įeina atrakcionų ir teminių parkų veikla, kuri apima įvairių atrakcionų, tokių kaip pasivažinėjimai mechaninėmis priemonėmis, pasivažinėjimai vandeniui, žaidimai, reginiai, teminės parodos ir iškylų aikštelės, organizavimą. Pažymėtina, kad į šią grupę nepatenka sporto veiklos rūšys, taip pat teatrinių, muzikos ir kitokio meno bei pramogų organizavimas. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje išskirta atskira Sportinės veiklos grupė (93.1), į kurią patenka sporto renginių organizavimo, skatinimo ar vadybos veikla ir atskira Gynybos veiklos grupė (84.22), kuriai priskiriama veikla, susijusi su krašto apsauga.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, manome, kad teminiais parkais turėtų būti laikomos tik šaudyklos, skirtos pramogų ir poilsio organizavimui. Atsižvelgiant į tai, kad šaudykla „Shooting Club LT“ teikė pramoginio pobūdžio paslaugas ir jos plotas viršijo 0,5 ha iki jos veiklos pradžios jai privalėjo būti atlikta atranka.

Šaudyklos, skirtos sportinei ar gynybos veiklai neturėtų būti laikomos teminiais parkais ir neatitinka veiklos rūšies, nurodytos PAV įstatymo 2 priedo 12.4 papunktyje, todėl reikalavimas atlikti atranką joms netaikytinas. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad ūkinė veikla, kuri sietina su sutartiniais įsipareigojimais Lietuvos kariuomenei bei Lietuvos šaulių sąjungai nepatenka į PAV įstatymo 2 priedo 12.4 papunktį.

Atsakydami į klausimo dalį dėl inicijuoto Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo (toliau – AAVP įstatymas) 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto pakeitimo projekto bei siekio tokiu būdu panaikinti šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą, manome, kad atsižvelgiant į tai, kad institucijos privalo veikti galiojančių teisės aktų nuostatų ribose ir negali vadovautis planuojamais, bet dar nepriimtais jų pakeitimais, Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, priimdamas sprendimus, negali vadovautis nepriimto ir neįsigaliojusio teisės akto nuostatomis.“

5.2. „[...] AAVP] 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto nuostata, numatanti, kad jeigu nustatytas Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio trečiojoje ar ketvirtojoje dalyse nurodytos ūkinės veiklos vykdymas, duodamas privalomasis nurodymas sustabdyti šią ūkinę veiklą, kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas, Lietuvos Respublikos Seimo buvo įtvirtinta atsižvelgiant į Seimo nario pasiūlymą. Negalime nurodyti kitų asmenų teiktų pasiūlymų motyvų ir priežasčių bei dėl jų priimtų sprendimų, tačiau minėtame Seimo nario pasiūlyme nurodyta: „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 15, 19, 19-1, 19-2, 55, 56 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 15-1 straipsniu įstatymo (toliau – AAĮ pakeitimas) 15¹ straipsnio 8 dalyje numatyta: „Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, vykdydamas Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme nustatytas funkcijas, jeigu tai numatyta ūkinės veiklos vykdymo ir (ar) leidimo ją vykdyti išdavimo tvarką reglamentuojančiame įstatyme ar Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme, sustabdo šio straipsnio trečiojoje ar ketvirtojoje dalyse nurodytos ūkinės veiklos vykdymą, kol bus atlikta atranka ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas. Ūkinė veikla nestabdoma, jeigu ją sustabdžius galėtų kilti didesnė žala visuomenės interesams, negu tęsiamos ūkinės veiklos daromas poveikis: sutrikėtų viešasis geriamojo vandens tiekimas ir (ar) nuotekų tvarkymas, centralizuotas šilumos ar elektros energijos tiekimas, mišrių komunalinių atliekų tvarkymas, arba jeigu sustabdžius šio straipsnio trečiojoje ar ketvirtojoje dalyje nurodytą ūkinę veiklą būtų apribotas nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčios infrastruktūros, nurodytos Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priede, naudojimas“. Privalomųjų nurodymų davimo pagrindai įtvirtinti Projekto 19 straipsnyje (įskaitant privalomojo nurodymo stabdyti ūkinę veiklą pagrindus). Pažymėtina, kad AAĮ pakeitime privalomojo nurodymo stabdyti ūkinę veiklą atvejais (stabdyti ūkinės veiklos vykdymą, kol bus atlikta atranka ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas) Projekto 19 straipsnyje nenumatyti, todėl siekiant užtikrinti teisinio reguliavimo nuoseklumą, aiškumą tikslinga atitinkamai papildyti Projektą.“

5.3. „[...] Aplinkos ministerija perkeldama naujus Europos Sąjungos teisės aktų pakeitimus inicijavo Aplinkos apsaugos ir kitų įstatymų pakeitimą. Atsižvelgiant į tai, kad nauja redakcija siūloma dėstyti Aplinkos apsaugos įstatymo IV skyrių ir dėl to keičiasi straipsnių numeracija, atsirado poreikis pakeisti ir kai kuriuos kitus įstatymus, kadangi juose pateikiamos nuorodos į atitinkamus Aplinkos apsaugos įstatymo straipsnius. Tokiu būdu atsirado poreikis keisti ir AAVP įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 11 punktą. Atsižvelgiant į tai, kad AAVP įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 11 punktu AAVP įstatymo projektas buvo papildytas svarstant jį Seime, ši nuostata nebuvo aptarta su socialiniais partneriais. Derinant AAVP įstatymo pakeitimo projektą su institucijomis ir socialiniais partneriais buvo gautos pastabos dėl šios nuostatos ir jas aptarus, buvo nuspręsta, kad reikia pakeisti ne tik nuorodą į Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnį, kurio numeracija keičiama, bet ir iš esmės peržiūrėti pačią nuostatą, užtikrinant, kad ūkinė veikla iš karto būtų stabdoma tik tais atvejais, kai dėl ūkinės veiklos vykdymo padarytas tiesioginis reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai ir (ar) kyla tiesioginis pavojus žmonių gyvybei arba sveikatai ir nėra galimybės kitais būdais to išvengti, o kitais atvejais ūkinė veikla būtų stabdoma tik pasibaigus atrankos ar PAV atlikimui skirtam terminui.

Pažymėtina, kad AAVP įstatymo pakeitimo projekto rengimo ir teikimo derinti metu jo rengėjams nebuvo žinoma, apie tai, kad Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos atlieka šaudyklos „Shooting Club LT“ patikrinimą, t. y. minėtas nuostatos pakeitimas niekaip nėra susijęs su šia konkrečia situacija.“

5.4. „[...] Aplinkos ministerija Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo Nr. IX-1005 20 ir 23 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą kaip sudėtinę Aplinkos apsaugos įstatymo ir kitų susijusių įstatymų pakeitimo projektų paketo dalį 2026 m. gegužės 21 d. pateikė Lietuvos Respublikos Vyriausybei, o 2026 m. birželio 26 d. paketas grąžintas Aplinkos ministerija taisyti. Numatyta, kad projektai bus svarstomi 2026 m. Seimo rudens sesijoje. [...]“

6. Seimo kontrolieriui 2026 m. rugpjūčio 18 d. papildomai kreipusis į Agentūrą, be kita ko, siekiant išsiaiškinti, ar po 2026 m. birželio 16 d., t. y. kai Įmonė kreipėsi į Regionų administracinį teismą su skundu dėl Privalomojo nurodymo ir Departamento 2026 m. gegužės 13 d. sprendimo Nr. AD5-10171 panaikinimo, VŠĮ „Shooting Club LT“ kreipėsi į Agentūrą dėl veiksmų ir (ar) priemonių, reikalingų planuojamai ūkinei veiklai poveikio aplinkai vertinimo ar atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo procedūroms atlikti, pradėjimo, Agentūra 2026 m. rugsėjo 9 d. rašte Nr. (16)-A4E-9619 nurodė, jog:

„[...] Poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas UAB „Infraplanas“ 2026 m. liepos 14 d. raštu Nr. S- 2026-79 pateikė Agentūrai VŠĮ „Shooting Club LT“ šaudyklos <...>., informaciją atrankai dėl poveikio aplinkai vertinimo (toliau – atrankos informacija). Agentūra, įvertinusi atrankos informaciją, atsižvelgusi į poveikio aplinkai vertinimo subjektų išvadas, suinteresuotos visuomenės pasiūlymus, vadovaujantis PAV įstatymo 7 straipsnio 6 dalimi, 2026 m. rugpjūčio 21 d. priėmė atrankos išvadą Nr. (30-2)-A4E-9076 [...], kad VŠĮ „Shooting Club LT“ planuojamai ūkinei veiklai – teminio parko – atviros šaudyklos veiklai <...>. poveikio aplinkai vertinimas privalomas.“

7. Seimo kontrolieriaus atliekamo tyrimo metu taip pat buvo nustatytos šios faktinės aplinkybės:

7.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026 m. rugsėjo 2 d. nutarimo Nr. 636 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 1, 4, 6, 31, 33, 36, 37, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 55, 55¹, 56, 57, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 87¹, 126, 127 straipsnių, II, IV skyrių, VII skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo, įstatymo papildymo 55², 55³, 55⁴, 128² straipsniais ir V, IX skyrių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekto ir su juo susijusių įstatymų projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ pagrindu Lietuvos Respublikos Seimui buvo pateiktas Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo Nr. IX-1005 20, 22, 23 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XVP-1819, kurio 1 straipsnyje numatytas AAVPĮ 20 straipsnio AAVPĮ 20 straipsnio pakeitimas, nustatant, jog:

„1. Pakeisti 20 straipsnio 1 dalies 11 punktą ir jį išdėstyti taip:

„11) jeigu nustatytas Aplinkos apsaugos įstatymo 17 straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytas atvejis, duodamas privalomasis nurodymas imtis reikiamų veiksmų šiam pažeidimui pašalinti.“

„2. Pakeisti 20 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Jeigu duodamas privalomasis nurodymas sustabdyti įrenginio ar jo dalies eksploatavimą ar kitą veiklą šio straipsnio 1 dalies 1, 2, 3 ir 10 punktuose nurodytais atvejais, privalomajame nurodyme turi būti nurodytos sąlygos ar priemonės, kurias įgyvendinus galima atnaujinti sustabdytą įrenginio ar jo dalies eksploatavimą, ar kitą veiklą, nurodytą privalomajame nurodyme.“

7.2. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 1, 4, 6, 31, 33, 36, 37, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 55, 55¹, 56, 57, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 87¹, 126, 127 straipsnių, II, IV skyrių, VII skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo, įstatymo papildymo 55², 55³, 55⁴, 128² straipsniais ir V, IX skyrių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekto

ir su juo susijusių įstatymų projektų aiškinamajame rašte (reg. 2026 m. rugsėjo 4 d. Nr. XVP-1819), kiek tai susiję su teikiamais AAVPĮ nuostatų pakeitimais, be kita ko, nurodyta:

„[...] 1 straipsniu siūloma pakeisti 20 straipsnio 1 dalies 11 punktą, patikslinant jame sąsają su AAĮ 17 straipsniu. Siūloma patikslinti, kad nustatčius AAĮ 17 straipsnio 3 ir 4 dalyje nurodytus atvejus duodamas privalomasis nurodymas pašalinti pažeidimą. Šiuo atveju pažeidimo esmė yra ūkinės veiklos vykdymas, neatlikus atitinkamai atrankos ar PAV, todėl toks pažeidimas gali būti nutraukiamas dviem būdais: nutraukiant ūkinę veiklą arba atlikus atranką arba PAV per nustatytą terminą.

Siekiant užtikrinti lygiavertę sąlygą, kokias atvejais yra stabdoma ūkinė veikla, t. y. numatant, kad privalomasis nurodymas stabdyti ūkinę veiklą duodamas tik tuomet, kai jos tęsimas kelia realią grėsmę aplinkai ir žmogaus sveikatai, o ne visais atvejais, kai ūkinė veikla vykdoma neatlikus atrankos ar PAV, ir atsižvelgiant į tai, kad bendrieji ūkinės veiklos stabdymo, jei daroma žala (reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai), principai nustatyti AAVPĮ 20 straipsnio 1 dalies 2 punkte [...], siūloma atsisakyti 20 straipsnio 1 dalies 11 punkto nuostatos dalies dėl ūkinės veiklos stabdymo.“

7.3. Lietuvos Respublikos Seime 2026 m. rugsėjo 22 d. buvo nutarta pritarti Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo Nr. IX-1005 20, 22, 23 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XVP-1819 po pateikimo ir pradėti jo svarstymo procedūrą.

TYRIMUI REIKŠMINGOS TEISĖS AKTŲ NUOSTATOS

Nacionalinės teisės aktai

1. *Seimo kontrolierių įstatymo:*

3 straipsnis „Seimo kontrolierių veiklos tikslai“: „Seimo kontrolierių veiklos tikslai:

1) ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms.“

17 straipsnio „Atsisakymas nagrinėti skundą“ 1 dalis – „Seimo kontrolierius ne vėliau kaip per 7 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai šio įstatymo 21 straipsnyje nustatyta tvarka informuodamas pareiškėją, jeigu: [...]

3) skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso Seimo kontrolieriaus kompetencijai;

4) skundas tuo pačiu klausimu buvo išnagrinėtas arba yra nagrinėjamas teisme;“

4 dalis – „Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja šio straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, skundo tyrimas nutraukiamas.“

22 straipsnis. „Seimo kontrolieriaus sprendimai“

1 dalis – „Seimo kontrolierius, atlikęs tyrimą, priima sprendimą:

[...]

3) nutraukti skundo tyrimą.“

2. *Viešojo administravimo įstatymo:*

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]

10) proporcingumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo mastas ir jo įgyvendinimo priemonės turi atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus;“

3. *Aplinkos apsaugos įstatymo:*

15¹ straipsnio „Vykdomos ūkinės veiklos, galinčios daryti poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimas“

3 dalis – „Fizinis ar juridinis asmuo, vykdomas ūkinę veiklą, kuriai iki ūkinės veiklos vykdymo pradžios ir (ar) jos keitimo ir (arba) plėtimo Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka turėjo būti atlikta atranka dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (toliau šiame straipsnyje – atranka), jeigu ji neatlikta, privalo Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 7 straipsnyje nustatyta tvarka pradėti atrankos procedūras, kai yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, kuriame nustatyta, kad, vadovaujantis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, reikėjo atlikti atranką, arba aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės metu nustatoma, kad ūkinė veikla ir (ar) jos keitimas ir (arba) plėtimas, kuriems atranka turėjo būti atlikta Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka, vykdomi šios atrankos neatlikus, ir Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme nustatyta tvarka duodamas privalomasis nurodymas imtis reikiamų veiksmų šiam pažeidimui pašalinti. Šioje dalyje nurodyta atranka turi būti atlikta ne vėliau kaip per vienus metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos arba privalomojo nurodymo davimo dienos, išskyrus atvejus, kai kitas šios atrankos atlikimo terminas nustatytas ūkinės veiklos vykdymo ir (ar) leidimo ją vykdyti išdavimo tvarką reglamentuojančiame įstatyme.“

4 dalis – „Fizinis ar juridinis asmuo, vykdomas ūkinę veiklą, iki kurios vykdymo pradžios ir (ar) jos keitimo ir (arba) plėtimo Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka nebuvo atliktas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas (toliau šiame straipsnyje – poveikio aplinkai vertinimas), privalo

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 8 arba 9 straipsnyje nustatyta tvarka pradėti poveikio aplinkai vertinimo procedūras, jeigu:

1) yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, panaikinantis atrankos išvadą, kad poveikio aplinkai vertinimas neprivalomas, ir atsakingoji institucija priima atrankos išvadą, kad privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą;

2) yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, kuriame nustatoma, kad, vadovaujantis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, reikėjo atlikti atranką, arba aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės metu nustatoma, kad ūkinė veikla ir (ar) jos keitimas ir (arba) plėtimas, kuriems atranka turėjo būti atlikta Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka, vykdomi šios atrankos neatlikus, ir atlikus atranką atsakingoji institucija priima atrankos išvadą, kad privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą;

3) yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, kuriame nustatoma, kad, vadovaujantis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, reikėjo atlikti poveikio aplinkai vertinimą;

4) gavęs Europos Komisijos oficialų pranešimą ar pagrįstą nuomonę arba Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą dėl Direktyvos 2011/92/ES netinkamo įgyvendinimo (taikymo), aplinkos ministras nusprendžia, kad privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą;

5) vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę nustatoma, kad ūkinė veikla ir (ar) jos keitimas ir (arba) plėtimas, kurių poveikio aplinkai vertinimas turėjo būti atliktas Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka, vykdomi jo neatlikus ir Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme nustatyta tvarka duodamas privalomasis nurodymas imtis reikiamų veiksmų šiam pažeidimui pašalinti.“

4. *Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įstatymo:*

2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 5 dalis – „Privalomasis nurodymas – rašytinis aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūno įpareigojimas asmeniui per paskirtą terminą įgyvendinti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus arba imtis priemonių, kad aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų arba žalos aplinkai būtų išvengta ar ji būtų sumažinta, arba likviduoti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimo sukeltas pasekmes ar įgyvendinti aplinkos atkūrimo priemones.“

20 straipsnio „Privalomojo nurodymo davimas“ 1 dalis – „Privalomasis nurodymas duodamas: [...]“

11) jeigu nustatytas Aplinkos apsaugos įstatymo 15¹ straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytos ūkinės veiklos vykdymas, duodamas privalomasis nurodymas sustabdyti šią ūkinę veiklą, kol bus atlikta planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas.“

2 dalis – „Jeigu duodamas privalomasis nurodymas sustabdyti įrenginio ar jo dalies eksploatavimą ar kitą veiklą šio straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 10 ir 11 punktuose nurodytais atvejais, privalomajame nurodyme turi būti nurodytos sąlygos ar priemonės, kurias įgyvendinus galima atnaujinti sustabdytą įrenginio ar jo dalies eksploatavimą ar kitą veiklą, nurodytą privalomajame nurodyme.“

25 straipsnio „Privalomojo nurodymo apskundimas, privalomojo nurodymo pripažinimas netekusiu galios“ 6 dalis – „Aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekanti institucija, paaiškėjus naujų aplinkybių, gali privalomąjį nurodymą pripažinti netekusiu galios, taip pat gali savo iniciatyva pripažinti netekusiu galios neteisėtą privalomąjį nurodymą. Apie priimtą sprendimą per 1 darbo dieną nuo sprendimo priėmimo dienos privaloma informuoti asmenį, kuriam duotas šis privalomasis nurodymas.“

5. *Teisėkūros pagrindų įstatymo:*

3 straipsnio „*Teisėkūros principai*“ 2 dalis – „Teisėkūroje vadovaujamas šiais principais: [...]“

2) proporcingumo, reiškiančiu, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti; [...]

5) efektyvumo, reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus; [...]“

TYRIMUI REIKŠMINGA TEISMŲ PRAKTIKA

1. *Konstitucinio Teismo 1998 m. kovo 25 d. nutarimas:*

„[...] Teisės teorijoje neabejojama, jog teisinio reguliavimo srityje galioja taisyklė *lex retro non agit*, t. y. teisės aktas neturi atgalinio veikimo galios. Taigi teisės aktai paprastai netaikomi tiems įvykusiems teisiniams faktams ir teisiniams padariniams, kurie atsirado iki naujai priimto teisės akto įsigaliojimo. Tai ne kartą savo nutarimuose yra pabrėžęs ir Konstitucinis Teismas (pvz., Konstitucinio Teismo 1994 m. kovo 16 d., balandžio 21 d., liepos 15 d., gruodžio 1 d. nutarimai).

Taisyklė *lex retro non agit* svarbus ir būtinas veiksnys užtikrinant teisės, įstatymų, teisinės tvarkos stabilumą ir tvirtumą, teisinių santykių subjektų teises, pasitikėjimą valstybėje priimtais teisės aktais. Teisės subjektas turi būti įsitikinęs, kad jo elgesys, atitinkantis tuo metu galiojančius teisės aktus, ir vėliau bus laikomas teisėtu ir nesukeliantiu jam neigiamų teisinių padarinių.

Pažymėtina, kad išimtis daroma tada, kai baudžiamojoje ar administracinėje teisėje panaikinamas veikos baudžiamumas ar sušvelninama atsakomybė. Tokie įstatymai turi ir atgalinio veikimo galią. Tai atitinka teisės doktrinos taisyklę *lex benignior retro agit*.“

2. *Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas :*

„[...] pažymėtina, jog konstitucinis teisingumo principas reikalauja nustatomas nuobaudas diferencijuoti taip, kad jas taikant būtų galima atsižvelgti į teisės pažeidimo pobūdį, į atsakomybę lengvinančias ir kitas aplinkybes, kad atsižvelgiant į tai būtų galima skirti mažesnę nuobaudą nei sankcijoje numatytoji minimali ir kt.

Nustatydamas sankcijų už įstatymų pažeidimus dydžius, įstatymų leidėjas yra saistomas teisingumo ir teisinės valstybės konstitucinių principų, kitų konstitucinių reikalavimų. Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad teisingumo ir teisinės valstybės konstituciniai principai reiškia ir tai, kad tarp siekiamo tikslo ir priemonių šiam tikslui pasiekti, tarp teisės pažeidimų ir už šiuos pažeidimus nustatytų nuobaudų turi būti teisinga pusiausvyra (proporcija). Šie principai neleidžia nustatyti už teisės pažeidimus tokių nuobaudų, taip pat ir tokio dydžio baudų, kurios būtų akivaizdžiai neproporcingos (neadekvačios) teisės pažeidimui bei siekiamam tikslui (Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d., 2001 m. spalio 2 d. nutarimai). Taigi vadovaujantis konstituciniais teisingumo ir teisinės valstybės principais įstatymuose už įstatymų pažeidimus nustatomos baudos turi būti tokio dydžio, koks yra būtinas siekiant teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo – užtikrinti įstatymų laikymąsi, nustatytų pareigų vykdymą.“

3. *Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas (byla Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03):*

„Konstitucinio teisinės valstybės principo esmė – teisės viešpatavimas. Konstitucinis teisės viešpatavimo imperatyvas reiškia, kad valdžios laisvę riboja teisė, kuriai privalo paklusti visi teisinių santykių subjektai, neišskiriant nė teisėkūros subjektų. [...]

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstituciniu teisinės valstybės principu turi būti vadovaujama ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant (Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d. nutarimas).[...]

Neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Teisinio saugumo principas – vienas iš esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų, reiškiantis valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius. Neužtikrinus teisėtų

lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise. Valstybė privalo vykdyti savo įsipareigojimus asmeniui.“

4. Konstitucinio Teismo 2020 m. birželio 12 d. nutarimas Nr. KT105-N8/2020:

„[...] Vienas esminių konstitucinio teisinės valstybės principo elementų yra teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas, kuris suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniui reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (*inter alia* 2003 m. gegužės 30 d., 2016 m. gruodžio 7 d., 2019 m. birželio 7 d. nutarimai); teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2017 m. vasario 24 d., 2019 m. birželio 7 d. nutarimai); iš konstitucinio teisinės valstybės principo kyla teisinio reguliavimo aiškumo ir apibrėžtumo imperatyvai (2016 m. gruodžio 7 d. nutarimas).“

5. Konstitucinio Teismo 2026 m. liepos 7 d. nutarimas Nr. 7-A/2025:

„[...] Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad, laikantis konstitucinio proporcingumo principo, asmens teisių ir laisvių įstatymu negalima riboti labiau, negu reikia teisėtiems ir visuomenei svarbiems tikslams pasiekti (*inter alia* 2011 m. liepos 7 d., 2016 m. vasario 17 d., 2019 m. balandžio 18 d. nutarimai); bendrų interesų apsauga demokratinėje teisinėje valstybėje negali paneigti konkrečios žmogaus teisės ar laisvės apskritai (*inter alia* 1998 m. gruodžio 9 d., 2015 m. vasario 26 d., 2019 m. balandžio 18 d. nutarimai).

Šiame kontekste paminėtina, kad Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, jog ribojantis asmens teises ir laisves įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas turi būti toks, kad sudarytų prielaidas kiek įmanoma įvertinti individualią kiekvieno asmens padėtį ir, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamai individualizuoti konkrečias tam asmeniui taikytinas ribojančias jo teises priemones (*inter alia* 2011 m. liepos 7 d., 2014 m. balandžio 14 d., 2019 m. balandžio 18 d. nutarimai).

6. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. spalio 24 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-290-602/2017:

„[...] Viešojo administravimo subjektų veiklai būdingas formalizmo principas, nes jų veikla turi atitikti nustatytas procedūras. Tokių procedūrų nustatymas yra susijęs ir su teisėtumo principo įgyvendinimu, nes viešojo administravimo institucijos turi veikti taip, kaip nustatyta jų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. vasario 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A602-1179/2012).“

7. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. gruodžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1335-556/2019:

„[...] konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja reikalavimą, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatytų, tikslų.

[...] Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo jurisprudencijoje ne kartą yra akcentavęs būtinybę viešojo administravimo subjektams laikytis įstatymo viršenybės (teisėtumo) principo, nurodydamas, kad viešojo administravimo subjektų kompetencija turi būti nustatyta įstatymu (turi remtis įstatymu ir atitikti jo reikalavimus), viešojo administravimo subjektų veikla turi būti vykdoma tik jiems priskirtos kompetencijos ribose, o bet kokie viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją (lot. *ultra vires*), pripažįstami neteisėtais (žr., pvz., 2006 m. liepos 25 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-2/2006; 2008 m. lapkričio 28 d.

sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-4/2008; 2010 m. lapkričio 26 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-1486/2010 ir kt.). [...];“.

8. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1605/2012:*

„[...]. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“